

KOSOVA TÜRKİYE TİCARET ODASI
ODA TREGTARE KOSOVARO TURKE
KOSOVO TURKEY CHAMBER OF COMMERCE

STA'NIN İKİNCİ YILI VITI I DYTË I MTL-SË

NELER OLDU?

- ➔ Kosova'ya 82 milyon nüfuslu bir pazar açıldı.
Një treg me 82 milion banorësh u hap për Kosovën.

- ➔ Diğer yandan anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle birlikte Kosova, Türkiye için 850 adet tarım ürünü ve sanayi ürünlerinin tamamında gümrük vergisini yıllara göre kademeli olarak kaldırmaktadır. Ndërsa me hyrjen në fuqi të Marrëveshjes, Kosova gradualisht shfuqizon taksën doganore me kalimin e viteve për 850 copë për produktet bujqësore dhe për të gjitha produktet industriale të Turqisë.

QKA NDODHI?

- ➔ Kosova ile Türkiye arasında imzalan Serbest Ticaret Anlaşması 1 Eylül 2019 tarihinde yürürlüğe girdi.
Marrëveshja e Tregtisë së Lirë mes Kosovës dhe Turqisë hyri në fuqi në 1 Shtator 2019.

- ➔ Anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle birlikte Türkiye, Kosova için 846 adet tarım ürünü ve sanayi ürünlerinin tamamında gümrük vergisini doğrudan sıfırladı.
Me hyrjen në fuqi të Marrëveshjes, Turqia zeroi tarifën doganore direkt për 846 copë për produktet bujqësore dhe për të gjitha produktet industriale të Kosovës.

- ➔ Anlaşmayla birlikte ürünlerde sıfırlanan vergiler iki ülke içinde önemli fırsatlar sağlamaktadır.
Me marrëveshjen, tarifat eleminuara mbi produktet ofrojnë mundësi të rëndësishme për të dy vendet.

STA İKİNCİ YILINDA TİCARETİ NASIL ETKİLEDİ ?

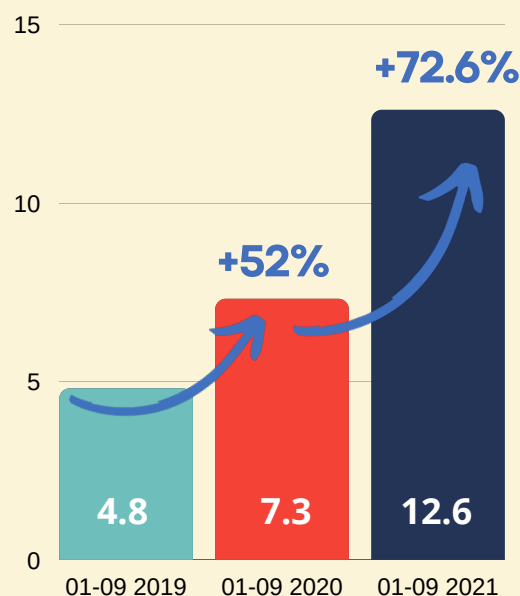
SI NDIKOI VITI I DYTË I MTL-SË TREGTINË ?

TÜRKIYE'YE İHRACAT

EKSPORTI NË TURQI

Kosova'nın 2021 yılının ilk dokuz ayında toplam ihracatı, bir önceki yılın aynı dönemine göre %63.11 artarak 541.2 milyon Euro'ya ulaştı. Kosova bu dönemde Türkiye'ye olan ihracatını bir önceki yılın ilk dokuz ayına göre %72.6 oranında artırdı. Ocak - Eylül 2019'da Kosova'nın Türkiye'ye ihracatı 4,8 milyon Euro iken, 2020 yılında STA'nın etkisi ile 7.3 milyon Euro'ya yükselmiş, 2021 yılında ise pekişen ticari ilişkilerin etkisiyle ihracat ilk dokuz ayda 12.6 milyon Euro'ya ulaşmıştır.

➤ Eksporet totale të Kosovës në nëntë muajt e parë të vitit 2021 u rritën me 63.11% krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit kaluar, duke arritur në 541.2 milion euro. Eksporet e Kosovës në Turqi krahasuar me të nëntë muajt e parë të vitit kaluar u rritën me 72.6%. Në periudhën Janar - Shtator 2019 eksporet e Kosovës në Turqi ishin 4.8 milion euro, ndërsa në 2020 me efektet e MTL-së u ngritën në 7.3 milion euro dhe në vitin 2021 me efektet të forcimit të marrëdhënieve tregtare, eksporet arritën në 12.6 milionë euro në nëntë muajt e parë.

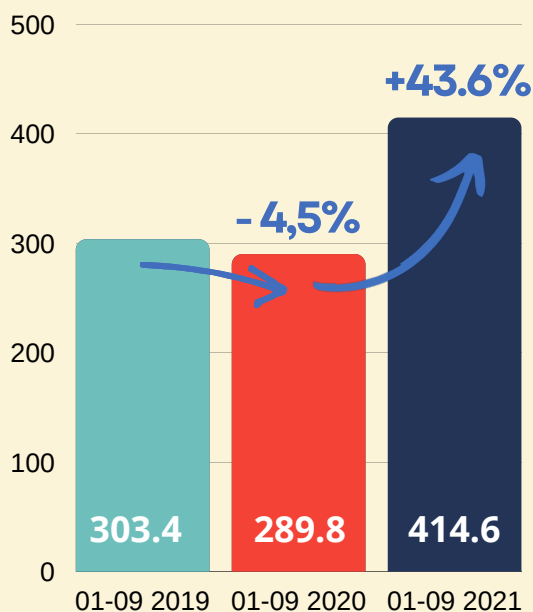
Türkiye'ye ihracat, milyon Euro - Eksporti në Turqi, million Euro

TÜRKIYE'DEN İTHALAT

IMPORTI NGA TURQIA

Kosova'nın 2021 yılının ilk dokuz ayında toplam ithalatı, bir önceki yılın aynı dönemine göre %43.7 artarak 3 milyar 332.2 milyon Euro değerinde kaydedildi. Bu dönemde Kosova'nın ithalatı her ülkeden olduğu gibi Türkiye'den de geçen yılın aynı dönemine göre %43.6 oranında artmıştır. Ocak- Eylül 2021 döneminde 414.6 milyon Euro ithalat değeri ile Türkiye, Kosova'nın ikinci en büyük ithalat partneri olmaktadır.

➤ Importet totale të Kosovës në nëntë muajt e parë të vitit 2021 u regjistruan në një vlerë prej 3 miliardë 332.3 milion Euro, duke u rritur me 43.7% krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit kaluar. Në këtë periudhë, importet e Kosovës si nga çdo vend edhe nga Turqia janë rritur me 43.6% krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit të kaluar. Në periudhën Janar - Shtator 2021, Turqia me vlerën 414.6 milion euro është bërë partneri i dytë kryesor të importit të Kosovës.

Türkiye'den ithalat, milyon Euro - Importi nga Turqia, million Euro

TÜRKİYE'YE EN ÇOK İHRAÇ EDİLEN 10 ÜRÜN KATEGORİSİ

TOP 10 KATEGORIT E PRODUKTEVE MË TË EKSPORTUAR NË TURQI

Türkiye'ye Ocak - Eylül 2020/2021 döneminde en çok ihraç edilen ürünler
Në periudhën Janar - Shtator 2020/2021 produktet më të eksportuara në Turqi

Ürünler - Produktet	Değeri - Vlera		Değişim %- Ndryshimi %
	01-09 2020	01-09 2021	
1 Aluminyum ürün ve artıkları Produkte dhe kthime alumini:	1,815,375 €	4,914,208 €	+170.6%
2 Bakır ürün ve artıkları Produkte dhe kthimet e bakrit	1,249,559 €	2,179,225 €	+73.9%
3 Kauçuklu tekstil kumaşları Pëlhura tekstile të gomua	1,866,650 €	2,156,537 €	+15.5%
4 Makine ve mekanik teçhizat Makineri dhe pajisje mekanike	180,300 €	1,378,961 €	+664.8%
5 Ahududu Manafera	152,738 €	470,120 €	+207.7%
6 Kauçuktan bant ve kayışlar Rripat apo shiritat prej gome	380,970 €	347,068 €	-8.89%
7 Bira ve alkol ürünleri Birra dhe produktet e alkoolit	192,537 €	221,087 €	+14.8%
8 Ölçüm veya kontrol aletleri Instrumentet matës ose kontrollues	1,500 €	169,122 €	+11174.8%
9 Kahve Kafe	61,776 €	167,592 €	+171.2%
10 Çinko ürün ve artıkları Produkte dhe kthimet e bakrit	21,471 €	88,043 €	+310.0%

TÜRKİYE'DEN EN ÇOK İTHAL EDİLEN 10 ÜRÜN KATEGORİSİ

TOP 10 KATEGORIT E PRODUKTEVE MË TË IMPORTUAR NGA TURQIA

Türkiye'den Ocak - Eylül 2020/2021 döneminde en çok ithal edilen ürünler
Në periudhën Janar - Shtator 2020/2021 produktet më të importuara nga Turqia

	Ürünler - Produktet	Değeri - Vlera		Değişim %- Ndryshimi %
		01-09 2020	01-09 2021	
1	Hazır giyim ürünleri Produkte të gatshme për t'u veshur	30,228,113 €	54,113,693 €	+79.0%
2	Makine ve mekanik teçhizat Makineri dhe pajisje mekanike	29,552,436 €	42,622,926 €	+44.2%
3	Plastik ve plastik ürünleri Plastikat dhe artikujt prej tyre	24,719,168 €	40,409,259 €	+63.4%
4	Dijital cihazlar ve ekipmanları Produktet digjitale dhe pajisjet	24,452,316 €	19,746,892 €	-19.24%
5	Mobilya Mobileria	10,110,907 €	18,075,930 €	+78.7%
6	Demir ve çelik ürünleri Produkte giza dhe çeliku	19,994,054 €	17,412,945 €	-12.9%
7	Akaryakıt Karburant i lëngët	18,848,945 €	15,627,313 €	-17.0%
8	Odun ve ahşap ürünleri Druri dhe artikujt prej druri	8,348,832 €	13,720,555 €	+64.3%
9	Aluminyum ve ürünleri Alumini dhe produktet të saj	7,403,727 €	12,717,368 €	+71.7%
10	Sigara ve tütün ürünleri Duhani dhe produktet e tyre	6,294,898 €	10,897,457 €	+73.1%

DEĞERLENDİRME

VLERËSIMI

- Serbest Ticaret Anlaşmaları pazarların büyümesine ve ticaret fırsatlarının daha iyi değerlendirilmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda Kosova ile Türkiye arasında yürürlüğe giren STA'nın ilk yılından itibaren faydaları görülmektedir.
- İlk etapta halihazırda üretilen ürünler için fırsatlar yaratılmış olsa bile, STA'ların dolaylı bir etkisi yatırımları teşvik etmesidir. Uygun yatırım ortamı sağlayan ülkeler, STA'lar sayesinde ihracatlarını katlayabilmektedir.
- Serbest Ticaret Anlaşması'nın yürürlüğe girmesinden bu yana iki ülke arasında ticari ilişkiler olumlu yönde ivmeyi artırdı.
- Türkiye'nin diğer ülkelere belirli ürünlerde uyguladığı yüksek gümrük vergilerine nazaran Kosova'ya tanıdığı imtiyazlar sayesinde Kosovalı üreticiler tarım ve sanayi ürünlerinde %0 gümrük vergisiyle Türkiye pazarına girme fırsatlarına sahip oldular.
- Hayvan yün ve derileri, ahududu, temizlik ürünleri gibi kalemler yüksek vergi maliyetlerinden dolayı daha önce hiç Türkiye'ye ihracat gerçekleştirilemezken STA anlaşmasının yürürlüğe girmesinin ardından Türkiye pazarına girmeyi başaran ilk örneklerdir. STA'nın ikinci yılında da makine ve mekanik teçhizat ürünleri, Türkiye'de piyasa paylarını ciddi anlamda artırmayı başaran ürünler oldular. Diğer tarım ve hayvansal ürünlerde ise her ürünün ayrı ayrı değerlendirilmesi ve fırsatların görülmesi gerekmektedir.
- Marrëveshjet e Tregtisë së Lirë, bëjnë që tregjet të rriten dhe mundësitë e tregtisë të shfrytëzohen në mënyrë më të mirë. Në këtë kontekst, shihen përfitime qysh nga viti i parë i hyrjes në fuqi të Marrëveshjes së Tregtisë së Lirë në mes të Kosovës dhe Turqisë.
- Edhe pse në etapën e parë janë krijuar mundësi për produktet tashmë të prodhuara, një efekt indirekt i MTL-ve është se ato inkurajojnë investime. Vendet që ofrojnë një mjedis të përshtatshëm investimi mund të dyfishojnë eksportet e tyre falë MTL-ve.
- Që nga hyrja në fuqi e Marrëveshjes së Tregtisë së Lirë, marrëdhëniet tregtare midis dy vendeve kanë marrë vull pozitiv.
- Përkundër faktit se Turqia aplikon tek vendet e tjera taksë të lartë doganore në disa produkte, falë privilegjeve që i ka dhënë Kosovës prodhuesit kosovarë, kanë mundësinë të hyjnë në tregun e Turqisë me 0% taksë doganore për produktet bujqësore dhe industriale.
- Produktet e tilla si leshi dhe lëkura e kafshëve, manafera dhe produkte të pastrimit për shkak të kostove të larta të taksave asnjëherë më parë nuk janë eksportuar në Turqi, ndërsa pas hyrjes në fuqi të MTL-së këto produkte janë ndër shembujt e parë që arriten të hyjnë në treg në Turqi. Në vitin e dytë të MTL-së, produktet e makinerisë dhe pajisjeve mekanike u bënë produkte që arriten të rrisin ndjeshëm pjesëmarrjen e tyre në tregun e Turqisë .Ndërsa tek produktet e tjera bujqësore dhe shtazore, secili produkt duhet të vlerësohet veçmas dhe duhet parë mundësitë.

DEĞERLENDİRME

VLERËSIMI

- Kosova ile Türkiye arasında asimetrik olarak yapılan STA, Kosova'ya anlaşmanın yürürlüğe girmesinden itibaren 10 yıl kadar bir sürede üretim kapasitelerini güçlendirme fırsatı vermektedir. Diğer yandan Kosova'nın Türkiye'ye uyguladığı gümrük vergilerinin 10 yıla kadar kademeli indirgenmesi ve belirlenmiş ürünlerde verginin %0 olması ithalat maliyetlerini azaltmasıyla birlikte Kosovalı iş insanlarının Türk ürünlerine olan cazibeyi artırmaktadır.
- Ticari verilere baktığımızda bir çok ürün kategorisinde Türkiye'den ithalatın artmasının yanı sıra, kademeli olarak vergilerin indirgenmesiyle Kosovalılar daha düşük maliyetle daha çok ürün satın almaktalar. Böylelikle iki ülkenin ticari ilişkileri her yıl STA kapsamında daha avantajlı hale geliyor.
- Özetle, liberal ekonomilerde ülkeler arası imzalanan STA'lar, karşılıklı ticaret hacmini artırılmasına, yeni pazarlara girişte fırsatlar yaratmasına, maliyetleri düşürmesine, işletmelerin gelir sağlamasında faydalar oluşturmaktadır.

- Marrëveshja e Tregtisë së Lirë midis Kosovës dhe Turqisë, është bërë në mënyrë asimetrike dhe i jep Kosovës mundësinë për të forcuar kapacitetet e saj prodhuese brenda 10 viteve që nga hyrja në fuqi e marrëveshjes. Në anën tjetër ulja graduale e taksave doganore të Kosovës ndaj Turqisë për një periudhë kohore prej 10 vjet si dhe taksa 0% që është një fuqi për disa kategoritë specifike të produkteve do të ul kostot e importit dhe rrit tërheqjen e biznesmenëve kosovar ndaj produkteve turke.
- Kur shikojmë të dhënat komerciale, përveç rritjes së importeve nga Turqia në shumë kategori produktesh, vrehet që me uljen graduale të taksave kosovarët blejnë më shumë produkte me kosto më të ulëta. Kështu që marrëdhëniet tregtare të dy vendeve bëhen çdo vit më të favorshme në kuadër të MTL-së.
- Nëse i përmbledhim të gjitha këto, mund të themi se MTL-të e nënshkruara midis vendeve me ekonomi liberale, krijojnë përfitime në rritjen e vëllimit të ndërsjellë të tregtisë, krijimin e mundësive për të hyrë në tregje të reja, uljen e kostove dhe gjenerimin e të ardhurave për bizneset.

